

imod. En lille og i sig selv betydningsløs fejl eller rettere nuance i en ellers suveræn historisk fremstilling giver en fornemmelse af det uholdbare i Lundbaks position. Han nævner, at Ambrosius Bogbinder sammen med Jørgen Kock indfandt sig hos grev Christoffer umiddelbart efter, at greven var ankommet til Sjælland. Det er ikke strengt korrekt. Af grev Christoffers skrivelse til Lübeck, som Lundbak henviser til, fremgår det, at mødet fandt sted i rum sø, idet borgerpartiets spidser kom sejlene ud til den lübske flåde den 21. juni, mens den lå for Dragør. Det er naturligtvis uden betydning. Væsentligere er det, at partiet ved denne lejlighed viste sig at have tre ledere. Lundbak nævner ikke, at den fordrevne svenske, stadig katolske ærkebiskop Gustav Trolle var med, og at denne under hele fejden fægtede forrest i »borgerpartiets« rækker. Det stemmer umiddelbart til undren, ligesom når Lundbak selv er inde på det absurde i, at Jørgen Kock i spidsen for Malmøborgerne i efteråret 1534 kastede sig i armene på den katolske hertug Albrecht af Mecklenburg. Forundringen bliver til dyb skepsis, når Lundbak kyndigt argumenterer imod Paludan-Müllers gamle tanke om, at København og Malmø stiledede efter at opnå status som hansestæder, en tanke, der byggede på Wullenwever-forhørene. Lundbak demonstrerer overbevisende, at de to byers handelspolitiske interesser var de stik modsatte af hansestændernes. Men giver det ikke anledning til overvejelser, at Grevefejden i den grad stred mod borgernes erklærede mål? Den nærliggende konklusion må være, at fejden primært var et dynastisk opgør, hvori selvsagt en lang række komponenter indgik.

Selv om man kan være uenig med ideologen Lundbak, må man overgive sig til historikeren af samme navn. Hans mange originale iagttagelser og

nuancerede, psykologisk indsigtfulde undersøgelser virker blottet for den næsegrus marxisme, han ellers flirter med. Både Christian II's købstadspolitik og kirkekampen samt hele reformationstidens historiografi fremtræder i ny belysning. Tungest vejer selvsagt den omfattende analyse af magistratens sammensætning i København og Malmø og de to byers forhold til kongemagten. Ligesom Grethe Jacobsens afhandling i *Historisk Tidsskrift* 1985 synes han påvirket af den sky og uanselige arkivar Emilie Andersens værdifulde forskning, uden at skyheden er smittet af. Lundbak har dristigt satset et meget betydeligt mål af knofedt og intelligens i sit arbejde. Resultatet fortjener sandelig betegnelsen mesterstykke.

Mikael Venge

Lars Tvede-Jensen: *Jylland i oprør – Skipper Clement-fejden 1534*. (Historisk Revy, Fredensgade 26B, Århus). 120 s., 95 kr.

Lars Tvede-Jensen har med imponerende flid støvsuget bibliotekernes hylde og på denne måde skabt en art Clementsfejdens ABZ. Desværre er hans ambitioner ikke standset hermed. Under store armbevægelser påtager han sig at forklare det »bondeoprør«, som Clementsfejden efter hans klippefaste overbevisning var. Det sker med et frejdigt gå-på-mod, der ikke på nogen måde hæmmes af, at hele fundamentet består af lige dele sludder og vrøvl.

Tvede-Jensen misforstår alt i tiden og kildematerialet, men uddeler uanfægtet røfler til undertegnede, der ikke har blik for de »tvivlsomme elementer« i Johan Rantzaus brev. Hvilke elementer, der sigtes til, forbliver dog en hemmelighed. De hjemmestrikkede ræsonnementer over felttogets forløb, som Tvede-Jensen i øvrigt skildrer fejlagtigt og misvisende, har intet med kil-

dekritik at gøre. Han diskuterer gladeligt adelshærens størrelse i Svenstrupslaget, som om det drejede sig om deltagerne i en atommarch. Han overser samtidens fundamentale skelnen mellem ryttere og fodfolk og fatter ikke, at Huitfeldt og Krag faktisk opgiver samme tal. Huitfeldts 300 danske ryttere og 150 holstenske er blevet til Krags »næppe 500«, hvilket Tvede-Jensen får til en modsætning, idet han hæfter sig ved, at Krag desuden nævner fodfolk, noget, der for samtiden har været indlysende.

Som en dårlig general lader han Skipper Herman husere på Vardekanten, mens Skipper Clement giver bolden op ved Limfjorden. Så galt stod det dog ikke til. Hele Vardehistorien beror på en sproglig misforståelse, som jeg har påpeget i *Historie XV*, 1. 1981. Uagtet Tvede-Jensens påkaldelser af moderne »bondeoprørsforskning« er bogen metodisk på højde med de lærde præster, der i 1700-tallet sad i deres studerekamre og fandt på fiffige forklaringer af kæmpehøje og runestene. Visse steder i Nørrejylland forveksler man vist forskning og kantinesnak.

Mikael Venge

Jørgen Pedersens jyske rentemesterregnskab 1546. Udg. af Søren Balle (= Memo 1984-12, Økonomisk Institut, Aarhus Universitet). (Århus 1985). 199 s.

Denne nydelige lille kildeudgave afslører, at der ved Århus universitets økonomiske institut pågår et stort forskningsprojekt om statsfinanserne på Christian III's tid. Måske er det tanken, at vore økonomer skal lade sig inspirere af en af de få perioder i Danmarkshistorien, hvor statskassen gav overskud? Den ekspertise og omhu, hvormed Søren Balle fremlægger projektets første frugt, lover i hvert fald

godt. På hvilken måde publikationen skal indgå i det samlede projekt, og hvorledes dette forholder sig til det tilsvarende arbejde, som Astrid Friis i sin tid iværksatte, foreligger der intet om. Men allerede nu tør det fastslås, at gemene 1500-tals historikere, jyske lokalhistorikere og kulturhistorisk interesserede i almindelighed vil have stor glæde af dette uhyre spændende rentemesterregnskab med dets væld af oplysninger om regeringens og hoffets indtægter og udgifter.

Indirekte belyses udenrigspolitikken, forhandlingerne om Christian II's løsladelse og de store byggearbejder på Koldinghus. De kongelige almisser bidrager til socialhistorien med deprimerende glimt af tidens elendighed. Mere opløftende er unægteligt lensmandens frue på Riberhus, Elsebeth Sehesteds, brev til rentemesteren, som hun koket kalder sit »godelam« og anmoder om at sende sig frø til salat, skønt hun næppe får tid at så i år, hvorfor hendes urtegård »må vel græde nu«. Samtidig bekender hun fnisende, at hun har skrevet brevet under søndagsprædikenen. Nogle tabeller sørger for den fornødne, tørre statistik.

Mikael Venge

Iørn Piø: *Nye veje til Folkevisen*. (Gyldendal, 1985). 344 s., ill. Disputats. 188,- kr.

Danmark har som bekendt den største og mest værdifulde samling af folkeviser, og ingen generation af litteraturforskere synes at blive træt af at forklare visernes opkomst, overlevering og egenart. I det foreliggende værk, som er forsvaret for den filosofiske doktorgrad ved Odense Universitet, fremsættes en række nye og på flere punkter interessante og kontroversielle synspunkter.

Afhandlingens udgangspunkt er, at